

PROGRAM

Heitor Villa-Lobos (1887-1959):

Bachianas Brasileiras nr. 9 for strygere

I. Prélude

II. Fugue

Astor Piazzola (1921-1992):

Koncert for accordeon og strygere, Aconcagua

PAUSE

Camargo Guarnieri (1907-1993):

Tre danse

I. Dansa brasileira

II. Dansa selvagem

III. Dansa negra

Astor Piazzola:

Cuatro Estaciones Portenas (De fire årstider)

I. Primavera Portena

II. Verano Porteno

III. Otono Porteno

IV. Invierno Porteno

Heitor Villa-Lobos

Bachianas Brasileiras nr. 9

Astor Piazzolla

Koncert for accordeon og strygere

Camargo Guarnieri

Tre danse

Astor Piazzolla

Cuatro estaciones portenas

Geir Draugsvoll
Accordeon

Celso Antunes
Dirigent

Torsdag 25. februar 2010 kl. 20.00
Kolding Teater

Fredag 26. februar 2010 kl. 20.00
Deutsches Haus, Flensburg
www.SSF-billetnet.de

Billetter i Kolding: www.billetten.dk
eller turistbureauer.
Se også www.sdjsymfoni.dk

Sønderjyllands Symfoniorkester

Sydamerikansk aften

Af Steen Søgaard

Heitor Villa-Lobos:

Bachianas Brasileiras nr. 9 for strygere

"Kun ved at tænke på ham som brasilianer, som intenst hjemmehørende i sit land, er det muligt at forstå Brasiliens betydeligste kunstner i vor tid - komponisten, all-round-musikeren, pædagogen og polemikeren Heitor Villa-Lobos. Han er manden fra Amazon-floden i sin skabende frugtbarhed, tropisk, med mærker af raceblanding, altid i udvikling, uden nogensinde at standse - i en overflødighed af egenskaber."

Sådan har en musikskribent engang fortalt om Villa-Lobos, der fra 1912 ivrigt studerede og udforskede den brasilianske folkemusik, som han tilegnede sig i en sådan grad, at den blev en væsentlig del af hans eget personlige tonesprog. Villa Lobos kan i den henseende sammenlignes med Bartoks og Kodalys stærke manifestation indenfor den ungarske musik.

Heitor Villa-Lobos blev født 1887 i Rio de Janeiro, hvor hans far Raul Villa-Lobos var en velhavende bibliotekar og i øvrigt en ivrig amatør-musiker. I 1880'erne gennemgik Brasilien en social revolution og en samfundsmæssig modernisering, som bl.a. omfattede en endelig afskaffelse af slaveriet i 1888. Året efter gjorde et ublodigt militærkup ende på det nærmest enevældige kejserdømme, og landet blev derpå udråbt til en republik. Forandringerne i Brasilien afspejlede sig også

på det musikalske område, hvor den europæiske musik, navnlig den portugisiske, havde været dominerende, men efterhånden vandt den oprindelige indianske og træk fra den central- og vestafrikanske musik større og større indpas i det brasilianske musikliv.

Mødet med folkekulturen og den indianske musik blev af afgørende betydning for den unge Heitor Villa-Lobos, der lærte sig selv at spille cello, guitar og klarinet. Og da hans far pludselig døde i 1899, ernærede Villa-Lobos sig ved at spille i på varieteer og i små teaterorkestre. Han fik også en lille smule undervisning i harmonilære og kontrapunkt og studerede på egen hånd klassiske partiturer. Men systematiske musikstudier var slet ikke hans sag. Af natur var han lidt af en eventyrer, og fra 1905 (omtrent samtidig med Bartok i Ungarn) begyndte Villa-Lobos at rejse Brasilien rundt og sugede til sig af indtryk fra de lokale spillemænd. Der går mange anekdoter om hans "vilde ture" gennem Brasilien, bl.a. at han engang var ved at blive taget til fange, og at han en anden gang måtte flygte over hals og hoved fra nogle kannibaler. Der er dog sået tvivl om sandfærdigheden i nogle af disse beretninger, men de er "gode historier".

Villa-Lobos blev hurtigt en dygtig cellist og guitarist, og en del af hans tidlige kompositioner udsprang af hans improvisationer på guitaren. I 1913 gav han sin første kompositionsaften i fødebyen Rio de Janeiro og blev hurtigt et kendt og populært

musiknavn, og flere af hans værker nåede snart til Europa. I 1923 rejste han til Paris, hvor han boede nogle år og deltog i byens mangesidede musikliv, men fra 1930 vendte han permanent tilbage til Brasilien, hvor han bl.a. organiserede og ledede musikundervisningen i de offentlige skoler overalt i Brasilien.

Villa-Lobos komponerede henved 2000 værker i mange forskellige genrer, bl.a. 12 symfonier, 5 klaverkoncerter og 2 cellokoncerter, en del strygekvartetter og en stor mængde sange, filmmusik og guitarværker. Han er især blevet kendt for sine *Bachianas Brasileiras* (1930-44), hvor han i ni stykker for forskellig besætning har "gendigtet" Bach på brasiliansk. Villa-Lobos var helt fra sin første musikundervisning meget fascineret af Bachs musik og barokkens kontrapunktiske stil (fuga og kanon), og allerede i *Pequena suite for cello og klaver* (1913) skinner Villa-Lobos' Bach-interesse tydeligt igennem. Ligeledes *Chôros* (1928-29) som dannede forbillede for de ni *Bachianas Brasileiras*, der er en fusion mellem brasiliansk folke-musik, populærmusik, stiltræk fra J.S. Bach samt Villa-Lobos' smidige og elegante kompositions-måde. Den sidste *Bachianas Brasileiras* er disponeret for strygere og skrevet i 1944 som en slags Præludium og fuga.

Astor Piazzolla: Koncert for bandoneon og strygere (Aconcagua)

Argentineren Astor Pantaleón Piazzolla er fremfor alt kendt som "Maestro Tango" og grundlæggeren af den moderne argentinske "tango nuevo", og han formåede at gøre tangoen til koncertsalsmusik. Han blev født 1921 i Mar del Plata i Argentina af italienske forældre ved navn Vicente Nonino Piazzolla og Asunta Manetti. Hans bedstefar Pantaleone Piazzolla var sømand og fisker og indvandrede til Mar del Plata i slutningen af det 19. århundrede. Astor Piazzolla tilbragte dog en del af sin barndom i New York City, hvor han ivrigt lyttede til både jazz og musik af J.S. Bach. Samtidig erhvervede han sig et kendskab til flere sprog, og han beherskede både spansk, engelsk, fransk og italiensk. Hans far spillede i sin fritid på acordeon (bandoneon), og Astor begyndte som 7-årig også at interessere sig for dette instrument. Året efter fik han foræret en bandoneon af sin far, der havde købt den hos en pantelåner i New York, og Astor blev hurtigt grebet af dette instrument, der siden skulle blive hans hovedinstrument. Bandoneon'en er oprindeligt en tysk udgave af trækharmonikaen, opkaldt efter musiklæreren Heinrich Band (1821-60), men instrumentet blev i det 20. århundrede navnlig knyttet til den argentinske tango - og til Astor Piazzolla i særdeleshed. Piazzolla opvoksede med den argentinske tango, som oprindeligt var knyttet til snuskede barer for fattige og

kriminelle i Buenos Aires, men med sangeren Carlos Gardel spredte den sig omkring århundredskiftet til middelklassen. Gardel var også manden bag adskillige tangoskoler og tango-akademier i de første årtier af 1900-tallet.

Astor Piazzolla fik en bred musikalsk uddannelse, der startede som bandoneon-spiller i forskellige argentinske tango-orkestre, og sideløbende foretog han kompositionsstudier hos Alberto Ginastera samt hos Nadia Boulanger i Paris. Som bandoneon-spiller var han gennem fem årtier en aktiv del af Buenos Aires' musikliv og dannede mange instrumentalgrupper, og som komponist var han overordentlig produktiv med omkring 3000 værker, og heraf fik han i sin levetid indspillet ca. 500. I 1990 blev han ramt af et slagtilfælde og døde to år senere i Buenos Aires.

Piazzolla komponerede sin koncert for bandoneon og strygere i 1979 på bestilling fra Banco de la Provincia de Buenos Aires og var selv solist ved uropførelsen. Musikforfatteren Pagani gav værket titlen "Aconcagua", fordi, som han sagde: "dette er Piazzollas værks øverste tinde." (Aconcagua er Sydamerikas højeste bjerg).

Koncerten består af tre satser baseret på milonga'en, argentinerne improviserede sangkunst.

Camargo Guarneri: Tre danse

Med navnet Guarneri får man let associationer til den berømte italienske violinbyggerfamilie Guarnerius, der fra omkring midten

af 1600-tallet og et århundrede frem havde værksteder i Cremona og Mantua, hvor de kreerede noget af det ypperste indenfor violinbyggerkunst. Men selv om den brasilianske komponist og dirigent Camargo Guarneri (1907-93) har italienske aner, er han dog ikke beslægtet med de berømte violinbyggere. Hans far var omkring år 1900 indvandret fra Sicilien og bosatte sig i Trieste nær São Paulo og giftede sig med en brasilianer. Parret fik i 1907 sønnen Camargo Guarneri, som oprindeligt fik navnet Mozart Guarneri, ligesom hans to brødre også fik komponistnavne: Rossine (Rossini) Guarneri og Verdi Guarneri. Mozart Guarneri begyndte som 10-årig at spille klaver, og i 1923 blev han optaget på konservatoriet i São Paulo, hvor han studerede klaver og komposition. Her blev han dog så ked af sit fornavn, at han valgte at optage sin mors familienavn Camargo i stedet for. Først fra 1948 kaldte han sig Mozart Camargo Guarneri, men skrev sig dog ofte M. Camargo Guarneri. Gennem en af sine lærere på konservatoriet fik han et indgående kendskab til brasiliansk folkløse, som hurtigt satte sig spor i hans egne kompositioner. I 1938 vandt han en pris for et af sine værker, hvilket muliggjorde en studierejse til Paris. Her studerede han kontrapunkt, komposition og musikæstetik hos Charles Koechlin, og han tog også undervisning hos Nadia Boulanger, der har medvirket til at udanne adskillige af efterkrigstidens komponister.

Kort før udbruddet af anden verdenskrig vendte han tilbage til Brasilien og han fik også mange af sine værker opført i USA, hvor han i løbet af 1940'erne blev tildelt flere priser. Han modtog i 1944 bl.a. førstepris ved Philadelphia Free Library Fleicher Music Collection. I 1945 blev han medlem af Academia Brasileira de Música, og hans værker vandt stor anerkendelse i Brasilien, hvor han blev betragtet som en af de førende komponister i generationen efter Villa-Lobos.

En vigtig del af Guarneris virke var også nogle pædagogiske og administrative poster, bl.a. som en højt respekteret underviser på universitetet i São Paulo og fra 1960 tillige som direktør for Conservatorio Dramatico e Musical, hvor han i sin tid selv studerede. Som komponist var Guarneri overordentlig produktiv, og hans musik har ofte en polyfon struktur, der indarbejder melodiske vendinger og rytmer fra den brasilianske folkemusik. Undertiden har hans musik noget til fælles med Villa-Lobos. Hans værkliste omfatter bl.a. 6 symfonier, 6 klaverkoncerter, 2 operaer, kantater, talrige klaverværker foruden en del kammermusik og folkemusik-inspirerede sange og danse. Camargo Guarneri markerede sig endvidere som en ivrig og skarp debattør i det brasilianske musik- og kulturliv.

Astor Piazzolla:

Las Cuatro Estaciones Porteñas
Mange af Piazzollas værker er skrevet for hans hovedinstrument

bandoneón'en (accordeon) samt for guitar. Således bl.a. *Concierto para bandoneón e orquesta* og *Doble concierto para bandoneón y guitarra*, begge komponeret i 1980'erne, og han har selv indspillet accordeonkoncerten i 1988 sammen med Liège Philharmonic Orchestra.

Omkring 1970 gennemførte Astor Piazzolla en større turne til Frankrig, Tyskland og Italien, og fra 1973-78 opholdt han sig en del i Italien og lavede talrige pladeoptagelser for RAI. Inspireret af besøgene i Italien skrev han omkring 1970 *Las Cuatro Estaciones Porteñas* (De fire årstider i Buenos Aires), men satsen *Verano Porteño* (Buenos Aires Sommer) går i virkeligheden tilbage til en sats i Alberto Rodríguez Muñoz' skuespil *Melenita de Oro*, som Piazzolla satte musik til i 1964.

Værket er en cyklus på fire tangoer, der oprindeligt var komponeret som selvstændige stykker med reference til mennesker, der kommer fra eller lever i Buenos Aires. Det spanske ord *Porteño* betyder egentlig "beboer i en havneby", og siden slutningen af det 19. århundrede har ordet *Porteño* haft speciel adresse til indbyggerne i Buenos Aires. *Las Cuatro Estaciones Porteñas* blev oprindeligt skrevet for Piazzollas egen kvintet bestående af violin, klaver, elektrisk guitar, kontrabas og bandoneón, men findes også i en version for strygere. Værket kan betragtes som en argentinsk pendant til Vivaldis *De fire årstider*.

Celso Antunes

Med den brasiliansk fødte Celso Antunes på podiet er aftenens sydamerikanske program i allerbedste hænder. Celso Antunes er født 1959 og har siden 1990 profileret sig som en fremragende og særdeles alsidig dirigent med et repertoire, der spænder fra den tidlige baroks Monteverdi, Gesualdo og Orazio Vecchi og frem til det 20.århundrede og den helt nye musik.

Celso Antunes studerede sang og direktion på universitetet i São Paulo og vakte allerede i studietiden opmærksomhed som assisterende dirigent for São Paulos Ungdomsorkester. På et legat fortsatte han studierne på Musikhochschule Köln med afgangseksamen i 1990 og debuterede som dirigent med Neues Rheinisches Kammerorchester. Her virkede han som chefdirigent 1994-98, og i samme periode var han leder af Champ d'Action i Antwerpen, hvor han i hovedsagen arbejdede med ny musik og uropførte adskillige nye værker. I 1991 grundlagde han sin egen ny-musik gruppe, Tippett Ensemble, opkaldt efter den engelske komponist Michael Tippett, med hvilket han stadig fremfører nutidig musik. Celso Antunes stod også i spidsen for premieren på den nyligt rekonstruerede version af Kurt Weills balletpantomime Die Zaubernacht ved Köln MusikTriennale og Settimana Musicale Senese.

Celso Antunes har siden august 2008 været chefdirigent for Nederlandenes Radiokor (Groot Omroepkoor) og haft et professorat i kordirektion ved Haute École de Musique de Geneve. Fra 2002 til 2007 var han chef og kunstnerisk leder for The National Chamber Choir of Ireland, og han har i de sidste fire år desuden været en flittig gæstedirigent hos mange europæiske orkestre og kor. Således Vokalensemble Stuttgart, The BBC Singers i London, Radio Kammer Filharmonie og Gelders Orkest i Holland, NDR Radiophilharmonie Hannover, Cappella Istropolitana Bratislava, Irish Chamber Orchestra, Staatsphilharmonie Rheinland-Pfalz og São Paulo Symfoniorkestre. I 2004 fik han overrakt Honour of the Order of Rio Branco af den brasilianske regering.

Geir Draugsvoll

Geir Draugsvoll er født i Norge i 1967 og anses i dag for at være en vor tids førende kapaciteter indenfor klassisk accordeonspil. Gennem mere end ti år har han høstet mange anmelderroser verden over for sit virtuose og blændende spil. Var Mogens Ellegaard i 1960'erne frem til -80'erne Skandinaviens betydeligste accordeonist, er hans plads i dag videreført af den norske Geir Draugsvoll, som har givet koncerter over det meste af Europa og i Rusland. Han har eksempelvis givet solokoncerter på Moskvas konservatorium, i Queen Elisabeth Hall i London, ved den østrigske Lockenhaus Festival, Aldeburgh Festival, Edinburgh Festival, Bergen International Festival og Oslo Chambermusic Festival. Som solist har han optrådt med talrige symfoniorkestre, deriblandt det russiske nationalorkester, Netherlands Symphony Orchestra, Kremerata Baltica og Det Norske Radiosymfoniorkestre. Geir Draugsvoll har desuden samarbejde med en lang række komponister, der bidrager med nye værker, som han har uropført. Han har også indspillet talrige CD'er for EMI, BIS, SIMAX, DELOS og Da Capo/Marco Polo.

Geir Draugsvoll er idag bosat i København og underviser som professor på Det Kongelige Danske Musikkonservatorium.